

Necdet UZEL

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı
Araştırma Görevlisi

**6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve
6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa Göre
ANONİM ORTAKLIKTA
ESAS SÖZLEŞMESEL
BAĞLAM**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	XI
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1
A. KONUNUN ÖNEMİ VE SUNUŞ.....	5
B. YORUM KURALI.....	15

Birinci Bölüm

BAĞLI NAMA YAZILI PAYLARIN DEVRİ

A. PAY DEVİRLERİNDE GENEL İLKE	23
1. Merkez Kavram Olarak “Nama Yazılı Pay” Terimi	23
a. Terim Tercihine İlişkin Kanuni Gerekçelendirme	26
b. Pay Kavramının Anlamsal Çeşitliliği.....	28
c. Kanunun Sistematiğine İlişkin Eleştiri ve Öneri.....	30
2. Devir Serbestisi.....	31
B. DEVİR İÇİN GEREKLİ OLAN İŞLEMLER.....	34
1. Devir İşleminin Taraflar Arasında Yapılması.....	34
a. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylar Bakımından....	37
b. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylar Bakımından.....	40
(1) Borsa İçi veya Kanalıyla Yapılan Devirler	40

i. Taraflar Arasında Devrin Yapılması	40
ii. MKK'nın Devre Katılımı.....	41
(a) Hükümün Amacı ve Uygulanması	41
(b) Yükümlülüğünün İhlali	44
(2) Borsa Dışında Yapılan Devirler	46
2. Tarafların Hak ve Borçları	46
3. Ortaklığın Onayı veya Tanınma İsteminin Kabulü.....	50
a. Onay ve Tanınma İstemlerinin Farklılığı.....	51
b. İstemde Bulunacak Kişi	53
c. Yetkili Organ	57
d. Onay veya Tanınma Kararının Açıklanması	62
e. Onay ve Tanınma Kararının Hukuki Sonuçları	65
(1) Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylar	66
(2) Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylar	68
i. Genel Olarak.....	68
ii. Mülkiyet ve Paya Bağlı Hakların Geçiş Aşamaları	73
(a) Bağlı Nama Yazılı Payların Borsa İçinde Devri	73
(a1) Tanınma İstemi Öncesi.....	73
(a2) Tanınma İstemi Sonrası.....	75
(a3) Tanınma İsteminin Kabulü.....	77
(b) Bağlı Nama Yazılı Payların Borsa Dışında Devri	77
(b1) Tanınma İstemi Öncesi.....	77
(b2) Tanınma İstemi Sonrası.....	79
(b3) Tanınma İsteminin Kabulü.....	79
(c) Pay Sahipliği Görünümlerine Genel Bakış.....	79
f. Hukuka Aykırı Onay ve Tanınma Kararları	80
C. PAY DEFTERİNE KAYIT İŞLEMİ.....	84
1. Genel Olarak.....	84
2. Bağlı Nama Yazılı Pay Devirlerinde Kayıt Usulü.....	90

İkinci Bölüm
ESAS SÖZLEŞMESEL BAĞLAMIN
ÖZELLİKLERİ VE PAY DEVİR
SÜRECİNDEKİ ETKİLERİ

A. ESAS SÖZLEŞMESEL BAĞLAMA İLİŞKİN ESASLAR	93
1. Esas Sözleşmesel Bağlamın Öngörülme Nedenleri	93
a. Genel Olarak.....	93
b. Kanuni Bağlam Sistemi ile Karşılaştırılması.....	96
(1) Kanuni Bağlamın Genel Esasları.....	96
(2) Öngörülme Nedenlerinin Farklılığı	105
2. Temel İlkeler.....	106
a. Esas Sözleşmesel Bağlam İlkelerinin Tespiti	106
b. Esas Sözleşmesel Bağlama Konu Olabilecek Paylar	108
c. Esas Sözleşmesel Bağlam Hükümlerinin Öngörülmesi ve Kaldırılması.....	111
(1) Bağlamın Öngörülmesi.....	111
i. İlk Esas Sözleşmede Öngörülmesi.....	112
ii. Esas Sözleşme Değişikliği ile Öngörülmesi.....	115
(a) Esas Sözleşme Değişikliğinin Konusu	117
(b) Esas Sözleşme Değişikliğinin Hukuki Sonuçları.....	120
(c) Geçiş Döneminde Uygulanacak Yetersayıların Tespiti.....	120
(2) Bağlamın Kaldırılması.....	123
d. Esas Sözleşmesel Bağlamın Uygulanacağı İşlemlerin Tespiti.....	124
(1) Bağlama Tabi Hukuki İşlemler.....	124
i. Mülkiyetin Devri ile Sonuçlanan Hukuki İşlemler.	124
ii. İntifa Hakkı.....	125
iii. Hakların Kullanımında Üçüncü Kişinin Yetkilendirilmesi	130
(2) Bağlama Tabi Olmayan Hukuki İşlemler	130

i. Rehin Hakkı	130
ii. Temsilci Atanması.....	131
iii. Pay Sahibi Ortaklığın Üzerindeki Kontrol Değişikliği.....	133
e. Devredilebilirlik Şartlarının Ağırlandırılması Yasağı.....	133
(1) Yasağın Anlamı ve Öngörülme Nedeni	133
(2) Yasağın Kapsamı ve Uygulanması.....	136
(3) Alım, Önalım, Geriye Alım ve Öncelik Haklarının Geçerliliği.....	137
i. Genel Olarak.....	137
ii. TK Bakımından Geçerliliğin Değerlendirilmesi.....	139
3. Devir Sınırlamalarının Etkisizleştiği Hâller.....	143
a. Ortaklığın Tasfiyeye Girmesi.....	143
b. Esas Sözleşmesel Bağlamın Askıya Alınması	145
c. Rüçhan Hakkının Kullanılması.....	149
d. Değiştirme ve Alım Haklarının Kullanımı.....	152
e. Miras, Mirasın Paylaşımı, Mal Rejimi, Cebri İcra.....	154
(1) Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylar	154
i. Genel Olarak.....	154
ii. Onay İstemi ve Ortaklığın Devre Katılımı	155
(a) Özel Düzenlemenin Tanıtılması.....	155
(b) Mülkiyet ve Paya Bağlı Hakların Geçiş Aşamaları.....	157
iii. Düzenlemenin Amacı.....	160
iv. Anılan Hâllerin Sınırlı Sayıda Olup Olmadığı Sorunu	162
(a) Öğreti ve Yargı Kararlarında Benimsenen Çözüm	162
(b) Değerlendirme.....	166
(2) Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylar	172
i. Genel Olarak.....	172
ii. Tanınma İstemi ve Ortaklığın Devre Katılımı	173
(a) Özel Düzenlemenin Tanıtılması.....	173

(b) Mülkiyet ve Paya Bağlı Hakların Geçiş Aşamaları.....	174
iii. Cebri İcranın İstisna Olarak Kabulünün Yerindeliği.....	175
iv. Anılan Hâllerin Sınırlı Sayıda Olup Olmadığı Sorunu.....	178
(a) Öğreti ve Yargı Kararlarında Benimsenen Çözüm.....	178
(b) Değerlendirme.....	179
4. Devir Sınırlamalarının Dolanılması Yasağı.....	182
a. Pay Defterine Kayıt Yapmaktan Kaçınma Hakkı.....	182
(1) Genel Olarak.....	182
(2) Hukuki Niteliği.....	184
(3) Kayıt Yapmaktan Kaçınma Hakkının Kullanımı.....	186
(4) Red Sebebinin Bildirilmesi ve Hukuki Sonuçları.....	188
b. Pay Defterindeki Kaydın Silinmesi Hakkı.....	189
(1) Genel Olarak.....	191
(2) Kaydın Silinmesine İlişkin Koşullar.....	193
i. Devralanın Yanlış Beyanlarının Karara Etkili Olması.....	193
ii. İlgililerin Görüşlerinin Alınması.....	194
iii. Kaydın Silinmesine İlişkin Yazılı Bilgilendirmede Bulunma.....	195
(3) Kaydın Silinmesi İşleminin Hukuki Sonuçları.....	196
i. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylar.....	197
ii. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylar.....	198
(4) Kaydın Silinmesi İşleminin Hukuka Aykırılığı Hâlinde Dava Haklarının Kullanımı.....	202
B. ESAS SÖZLEŞMESEL RED SEBEPLERİNİN İLERİ SÜRÜLMESİ VE HUKUKİ SONUÇLARI.....	204
1. Genel Olarak.....	204
a. Borsaya Kote Edilmemiş Paylar Yönünden Red Sebepleri..	204
b. Borsaya Kote Edilmiş Paylar Yönünden Red Sebepleri.....	205

2. Esas Sözleşmesel Red Sebeplerinin Tespiti.....	206
3. Red Sebeplerinin İleri Sürülmesine İlişkin İlkeler.....	208
a. Bildirimin Konusu ve Red Sebebinin Bildirilmesi.....	208
b. Bildirimin Muhatabı.....	209
c. Bildirimin Süresi	211
4. Reddin Hukuki Sonuçları	212
a. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylar	212
b. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylar	212
5. Red Sebebinin veya Bildirimin Hukuka Aykırılığı.....	214
a. Genel Olarak.....	214
b. Onayın ve Tanınma İsteminin Sağlanmasına Yönelik Dava	215
(1) Hukuki Nitelik.....	217
(2) Davanın Tarafları	218
i. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylar	218
ii. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylar	220
(3) Hukuki Sonuçları	222
i. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylar	222
ii. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylar	224
(a) Öğretinin Konuya İlişkin Yaklaşımı.....	224
(b) Değerlendirme.....	224
c. Tazminat Davası	227
(1) Dava Hakkının Kullanımı.....	227
(2) Davanın Taraflarının Tespiti.....	228
i. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Paylar	228
ii. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylar	228

Üçüncü Bölüm

ESAS SÖZLEŞMESEL RED SEBEPLERİ

A. ÖNEMLİ SEBEP UYARINCA DEVRİN SINIRLANMASI.....	231
1. Önemli Sebep Kavramı.....	233

a.	Kavramın Ortaya Çıkışı.....	235
b.	Kavramın Tanımlanması.....	237
2.	Karşılaştırmalı Hukukta Red Sebeplerinin Değerlendirilmesi	238
a.	İngiltere.....	238
b.	Fransa.....	242
c.	İspanya.....	245
d.	Belçika.....	246
e.	Almanya.....	248
3.	Önemli Sebep Kavramının Tercihinin Yerindeliği.....	248
4.	Red Sebeplerinin Geçerliğinin Değerlendirilmesi.....	250
a.	Genel Olarak.....	250
b.	Şirketin İşletme Konusu	251
(1)	Reddi Haklı Gösterebilecek Dayanaklar	252
i.	Mesleki Nitelik veya Yeterlilik Temeline Dayalı Red Sebepleri	252
ii.	Dini, Felsefi ve Politik Eğilim Temeline Dayalı Red Sebepleri	255
iii.	Ortaklığın Rakiplerinin Pay Alımlarını Engellemek Üzere Öngörülen Red Sebepleri	256
(2)	Reddi Haklı Gösteremeyecek Dayanaklar	258
i.	Ailesel Aidiyet Temeline Dayalı Red Sebepleri.....	259
ii.	Bölgesel veya Coğrafi Aidiyet Temeline Dayalı Red Sebepleri	262
iii.	Vatandaşlık Şartı Temeline Dayalı Red Sebepleri ...	263
c.	İşletmenin Ekonomik Bağımsızlığı.....	267
(1)	Reddi Haklı Gösterebilecek Dayanaklar	268
i.	Kontrol Değişikliğinin Engellenmesi.....	268
ii.	Yüzdesel Sınırı Aşan Pay Alımlarının Engellenmesi.....	269
(2)	Reddi Haklı Gösteremeyecek Dayanaklar	271
i.	Tüzel Kişilerin Pay Alımlarının Engellenmesi.....	271
ii.	Yabancıların Pay Alımlarının Engellenmesi.....	272
B.	YÜZDESEL SINIR UYARINCA DEVRİN SINIRLANMASI....	273

1. Genel Olarak.....	273
2. Yüzdesel Sınır Uyarınca Tanınma İsteminin Reddi.....	274
3. Esas Sözleşmesel Bağlama Tabi Devirlerin Tespiti	278
4. Karşılaştırmalı Hukukta Kote Edilmiş Nama Yazılı Payların Esas Sözleşmesel Bağlama Konu Edilmesi Sorunu.....	281
a. İngiltere.....	281
b. Fransa	283
c. İspanya	286
d. Belçika.....	286
e. Almanya.....	287
5. Bağlam Öngörülebilmesi İmkânının Eleştirisi	288
a. Yüzdesel Sınır Uygulamasına İlişkin Gözlemlenebilecek Sorunlar ve Türk Hukuku Bakımından Çözüm Önerileri	288
b. Esas Sözleşmesel Bağlam Öngörülebilmesine İmkân Tanıyan Hükümlerin Yerindeligi ve Uygulama Önerileri ..	296

Dördüncü Bölüm

BORSAYA KOTE EDİLMEMİŞ NAMA YAZILI PAYLARI SATIN ALMA ÖNERİSİNDE BULUNMA HAKKI

A. SATIN ALMA ÖNERİSİNDE BULUNMA HAKKININ NİTELİĞİ.....	303
1. Genel Olarak.....	303
2. Hukuki Niteliği.....	304
a. Esas Sözleşmede Öngörülmesinin Zorunlu Olmayışı	305
b. Devir Sınırlama İradesine İlişkin Esas Sözleşmesel Dayanağın Gerekliği.....	307
3. Hakkın Kullanımının Yöneldiği Amaçlar.....	309
B. SATIN ALMA ÖNERİSİNDE BULUNMA HAKKININ KULLANILMASI.....	310

1. Hakkın Kullanımına İlişkin İlkeler	310
a. Satın Alma Önerisinde Bulunularak Red Kararı Verilmesi .310	
(1) Satın Alma Önerisinde Bulunulması	311
(2) Satın Alma Önerisinin İçeriği	312
(3) Satın Alma Önerisinin Yapılabileceği Sürenin Tespiti...314	
(4) Satın Alma Önerisinin Şarta Bağlı Olarak Kullanımı... 315	
i. İradı Devirlerde Şarta Bağlı Olarak Teklif Yapılması.....	315
ii. Kanuni Geçişlerde Şarta Bağlı Olarak Teklif Yapılması.....	317
b. Gerçek Değerin Hesaplanması.....	318
(1) Gerçek Değer Kavramı ve Değerleme İlkeleri	318
(2) Değerlemeye Esas Alınacak An.....	320
2. Hakkın Kullanımına İlişkin Aşamaların Tespiti.....	322
a. Ortaklığın Payları Satın Alma Önerisinde Bulunması.....	322
b. Pay Sahibinin Kabul Kararı	324
3. Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi	328
a. Kendi Paylarını Edinme Yasağının Genel Kural Niteliği	330
b. Uygulanacak Hükümlerin Tespiti.....	332
(1) Kanuni Düzenlemenin İncelenmesi	332
i. Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesinin İstisnaları.....	332
ii. İvazsız İktisap	333
iii. Yakın ve Ciddi Bir Kaybın Önlenmesi	333
(2) Payların Edinilmesine Bağlı Hukuki Sonuçlar.....	340
i. Payların Elden Çıkarılması Zorunluluğu	340
ii. Pay Sahipliği Haklarının Durumu	341
SONUÇ	343
Ek I (İsviçre Federal Mahkemesi Kararı)	359
Ek II (Esas Sözleşme Örnekleri).....	367
VET Anonim Ortaklığı Esas Sözleşmesi.....	367

NESTLÉ Anonim Ortaklığı Esas Sözleşmesi	369
NOVARTİS Anonim Ortaklığı Esas Sözleşmesi	371
THE SWATCH GROUP Anonim Ortaklığı Esas Sözleşmesi	373
ROCHE HOLDING Anonim Ortaklığı Esas Sözleşmesi	376
KAYNAKÇA	379